

University of HUDDERSFIELD

University of Huddersfield Repository

Siddiqui, Kalim

Kolonialisme sult og den tredje verdens tilbakeliggenhet [Colonialism, poverty and hunger in the Third World]

Original Citation

Siddiqui, Kalim (1989) Kolonialisme sult og den tredje verdens tilbakeliggenhet [Colonialism, poverty and hunger in the Third World]. Materialisten.

This version is available at <http://eprints.hud.ac.uk/id/eprint/16751/>

The University Repository is a digital collection of the research output of the University, available on Open Access. Copyright and Moral Rights for the items on this site are retained by the individual author and/or other copyright owners. Users may access full items free of charge; copies of full text items generally can be reproduced, displayed or performed and given to third parties in any format or medium for personal research or study, educational or not-for-profit purposes without prior permission or charge, provided:

- The authors, title and full bibliographic details is credited in any copy;
- A hyperlink and/or URL is included for the original metadata page; and
- The content is not changed in any way.

For more information, including our policy and submission procedure, please contact the Repository Team at: E.mailbox@hud.ac.uk.

<http://eprints.hud.ac.uk/>

Kolonialisme, sult og den tredje verdens tilbakeleggenhet.

av Kalim Siddiqui

1989

Hovedsikttemålet med denne artikkelen er å se nærmere på røttene til den sosio-økonomiske tilbakeleggenheten, sulten og massedødsfallene i den tredje verden. Spørsmålet som reiser seg er: Hvorfor er det slik at nær to tredjedeler av verdens befolkning sultet? Og hvorfor er det slik at sult i masseomfang fortsatt råder i de delene av verden som har vært kolonier og halv-kolonier? Etter mitt syn er kolonialismen hovedårsaken til sultens utbredelse i den tredje verden.

Enkelte vil innvende at folk var fattige før Columbus og Vasco da Gama gjorde sine inntog. Ja, enkelte folk var fattige, men hungersnød og sult eksisterte ikke i en så stor skala. Jeg vil kort ta for meg den førkolonialistiske økonomien i koloniene. Jeg vil også ta opp hvor vitenskap og teknologi ble brukt av de de imperialistiske landene for å optimalisere utbygginga av koloniene. Det var kolonialismen som førte til gapet mellom prisene på industrivarer og jordbruksprodukter og følgelig dempet interessen for utvikling i jordbruket og rasjonell utnyttelse av jorda i koloniene. Til tross for den politiske uavhengigheten i den tredje verden, har ikke de koloniale utbyggingforholdene blitt fjernet.

Tidligere har Malthus og i våre dager Verdensbanken, reist det såkalte

befolkningsproblemet. Utvandringa fra Europa til den nye verden la ut befolkningspresset og matproduksjonen økte. Verdens befolkning har økt med en faktor på 4,5 i forhold til 1800, mens matproduksjonen har økt med en faktor på sju. De historiske fakta viser at Malthus tok feil. Malthus trengtes for å rettferdiggjøre den koloniale utbygginga og følgelig dømmene dem til sult. Malthus ideer faller sammen med den brutale ekspansjonen til kolonialismen. Malthus yte de imperialistiske herskerne en god tjeneste gjennom å hevde at britene ikke hadde skylda, men indente sjøl "som formerte seg med en hastighet utenfor kontroll". Han ble belønnet og ble tildelt professorittel ved East India Company's College.

Enn videre har Verdensbanken som

sitt mål og reuterdiggjøre ulikheten i inntekstfordelinga mellom land og klasser. De forsøker å overbevise de fattige at fattigdom og tilbakeleggenhet er et resultat av høyere fødselsrate som de ikke unngår og som er deres egen feil. De imperialistiske landene har understøttet sterilisering av hundretusener av kvinner i Afrika og Latin-Amerika, enda disse er de minst befolkingsrike nasjonene i verden. De fleste landene i Latin-Amerika er ikke overbefolket. Faktisk er folketettheten i mange av disse landene mange ganger mindre sammenliknet med vest-europeiske land. Brasil, Peru, Bolivia og Chile har tre-ti ganger færre innbyggere pr kvadratkilometer enn Belgia, Holland og Japan.

De som unnskylder kolonialismen tilkelegger den virkelige årsaken til tilbakeleggenheten. De argumenterer med at tilbakeleggenheten skyldes mangel på kvalifisert arbeidskraft. Det er klart at uten kunnskaper kan man ikke bygge fabrikker og kraftstasjoner. Men dette er ikke den virkelige grunnen til tilbakeleggenheten og sulten. De foreslår også at det er mangel på kapital, noe som ikke er sant. Det er feil å påstå dette når kapitalen blir sendt utenlands eller støst bort. Den virkelige forklaringa må søkes ut i forholdet mellom den tredje verden og de vestlige land og å anerkjenne at dette er et utbyttingsforhold.

Den før-koloniale økonomi:

Noen land i den tredje verden hadde tidligere reist seg til et høyt sivilisasjonsnivå og hadde en betydningsfull rolle i utviklinga av den menneskelige kunnskap og kultur. For lang tid siden - i det gamle Egypt og Mesopotamia - ble alfabetet oppfunnet. Dette la grunnlaget for mange vitenskaper, heriblant medisin.

Inka-veldet var på sin høyde da Spania invaderte Latin-Amerika. Det strakte seg over det vi i dag kaller Bolivia, Peru, Ecuador og noen deler av Brasil og Argentina. Mellom-Amerika hadde sin berømte Maya-kultur. De bygget religiøse monumentalbygg med stor dyktighet. Maya-folket hadde store astronomer som måtte tid og rom med stor nøyaktighet.

India var før koloni-veldet ikke underlegen i forhold til de fleste vest-europeiske land. I 1770 var for eksempel bruttonasjonalproduktet pr individ 210 amerikanske dollar i Vest-Europa og 180 amerikanske dollar i landene i Sør-Asia. Men etter koloniseringa, på slutten av det 19 århundre, var situasjonen drastisk endret til 550 dollar og 160 resp. (1)

På slutten av det 17de århundre var størstedelen av Indias territorium en del av Mogul-impriet. Staten eide jorda, slik den hadde gjort i India fra gammelt av. Dette hadde avgjørende innflytelse både på jordbruksforholdene og hele den økonomiske strukturen på den

tiden. Vanligvis utgjorde leien for jorda ikke mer enn en sjettedel av avltinga. Europeiske handelsfolk hadde betalt med gull og sølv i bytte for sin import fra India. Europeiske teknologi var på ingen måte Indias overlegen og derfor var utterspørselen etter europeiske varer og teknologi forsvinnende liten, mens Indias bomull og silke hadde et blomstrende marked i Europa.

Under Mogul-styret ble indisk håndverk og industri utviklet. Den gode kvaliteten på produktene trakk til seg kjøpere fra hele verden. Byene vokste og innen- og utenlandsk handel vokste likeens. Penger ble mer og mer brukt som bytemiddel mellom håndverksprodukter og jordbruksprodukter. Håndverkene begynte å selge sine produkter utenfor lokalsamfunnet, - til andre markeder. I det før-koloniale India vokste storproduksjonen innen tekstil, jern og sukker først og framst fram i nord-øst. Slik produksjon ble organisert av rike håndverkere.

Opp gjennom tidene har India innlatt en enestående posisjon i verden som hovedleverandør av mange varer. Landet var kjent for sin bomulls- og silkeproduksjon. Den kjente økonomen Vera Ansley skrev: "*India har frambrakt og eksportert de fineste mussellener, luksuriøse verdstoffer og artikler på et tidspunkt da britenes forfedre enda levde et ekstremt primitivt liv.*" (2) Selv britiske koloniembetsmenn måtte medgi: "*Det gjensidr som et faktum at bomullsveving var langt den*

største industri i India og jeg tror det er riktig å si at den samlede produksjon var en av de viktigste manifestasjoner i den industrielle verden i året 1600" (3). Selv så sent som i begynnelsen av det 18de århundre var bomullsveving en svært viktig industri både med hensyn på utenrikshandelen og for å skaffe folk lønn og arbeid. Det var bomullsindustri i nesten hver eneste landsby i Bengal og de produserte forskjellige typer bomullsvarer. Silkeindustrien trakk til seg handelsfolk fra hele verden. Silkeoppdrett, spinning og silkeveving ga også en viktig sysselsetting for folket. Europeiske handelsfolk solgte silkevarer til hele verden. Det sørlige India er også kjent for sin handelsforbindelser med utlandet. Det eksporterte varer som pepper, perler, beryller osv. India hadde et overskudd på handelsbalansen. Det ble balansert av kapitaleksport fra Europa som var hardtlemmessig i gjeld til India. Det viktigste var at India ikke importerte noe teknologi, maskiner eller bearbejdede produkter fra Europa og at de europeiske handelsfolkene måtte betale med gull eller sølv i bytte for indiske produkter (4).

Europeiske reisende i det 16de århundre rapporterte at det ikke var noen tegn på fattigdom i Indonesia. Levekårene for innbyggerne var bra og sult og hungersnød var ukjent. Folket hadde en god helse og et velutviklet helsestell. Forbruket deres var ganske høyt. Og slik er det - i samhet - i et land der det

blir produsert for lokale behov og ikke for eksport.

Før Egypt ble absorbert som en stat avhengig av vesten på slutten av det 19de århundre, arbeidet mesteparten av folket i landbruket og landet var ikke helt avhengig av eksportinntekter. I det øvre Egypt dyrket bøndene vinterkorn, men i det nedre Egypt ble en stor del av jorda brukt til bomullsdyrking. Dyrking av bomull trenger mer vann og kapital. Egypts hersker oppmunnet til bomullsdyrking (langhåret bomull) og bygde nye kanaler. Regjeringen viste en stor interesse for moderne teknologi. Det ble forbudt for europeiske handelsfolk å ta kontakt med bøndene i de indre områdene. Egypt hadde universiteter og akademiske institusjoner lenge før Europa.

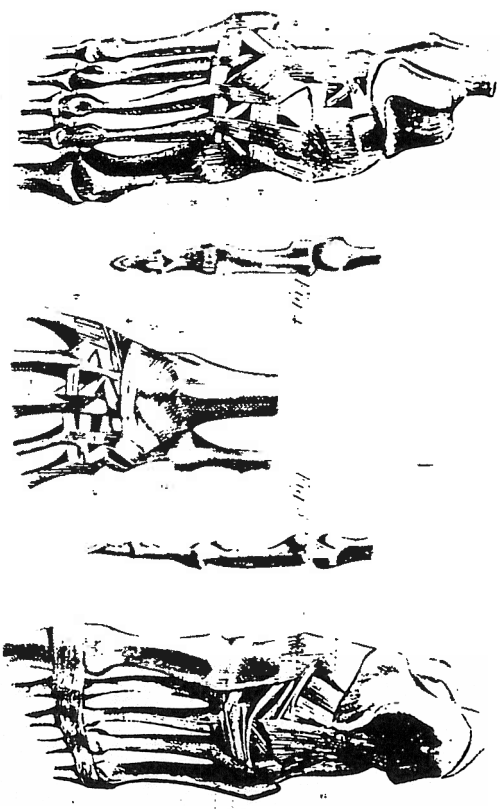
Afrika blir på begynnelsen av det 19de århundre beskrevet dels som kommunalt (kollektiv eiendom) dels føydalt. Karamoja - et område i det nordøstlige Uganda - var for eksempel ganske velstående. Folket i Karamoja hadde et levedyktig system av landutnyttelse og området ble kalt "Grønt gras". Der er det idag tørrt og utørket. Miljøødeleggelsen kom som et resultat av kolonialismen. Ved starten på kolonidømmet ble det, til tross for det store antallet dyr, ikke registrert overbeskaining av gras et eller erosjon av jorda. Fordi de beitet på busker, krait og trær, bidro dyra til miljøstabiliteten ved å la gresset gro. Det ga et stabilt plantedekke som førte til at

jorderosjonen var uten betydning. Folker gjennomførte store reguleringer for å sikre at produktiviteten i beiteområdene. De brant gresset hver år ved slutten av tørkeperioden. Denne årlige skikken var fordelaktig for lokalbefolkning fordi de hindret veksten av skadelige organismer, stanset ugrasveksten som igjen førte til bedre vekst for gras og trær. Grasbrannen førte også til at jorda ble tilført verdifull nitrogenholdig aske (som gjøding).

Kolonialismens innflytelse

Selve erobringa hadde sin egne umiddelbare virkninger. Det etablerte mønstret ble ødelagt av militære operasjoner. Koloniveldet ødela økonomien i de koloniserte landa gjennom tunge skatter. Skatten på jordbruket ble økt og tok ikke hensyn til de økonomiske forholdene for vanlige folk. Selv under hungersnøden i Nigeria, India, Sudan og Ghana ble skattene økt. Bøndene ble tvunget til å produsere til fordel for de imperialistiske landene. Jordbruket ble ødelagt og forandret til å tjene interessen til imtrenterne. Mesteparten av rikdommen som ble produsert, ble ikke holdt tilbake for å komme den lokale befolkningen til gode. I Zambia og Kongo ble det for eksempel produsert store mengder kopper, men det var til Europas og Nord-Amerikas beste. Det lille overskuddet som ble tilbake innenlands gikk i lommene på de hvite seilene.

Europas militære overmakt hjalp

dem til å kontrollere Atlanterhavet, Stillehavet og det Indiske hav. I den andre halvdelten av det 15de århundre kontrollerte Portugal Marokkos Atlanterhavskyst og brukte dette til sin økonomiske og strategiske fordel. Etter å ha kommet seg gjennom det Indiske hav, forsøkte Portugal med et visst hell å erstatte araberne som de kjøpmenn som forbandt Øst-Afrika med India. I det 17de og 18de århundre fraktet portugiserne mesteparten av de indiske produktene til Europa og Afrika. Både Portugal og Spania kjøpte indiske klær, krydder og silke i byne for gull.

Videre. Det europeiske gjennombruddet kom vesentligst gjennom handel. Hovedmålet med koloniseringa var å oppnå gunstige avtaler. Seinerne ønsket det voksende borgerskapet å finne markeder for europeiske produkter. Bomullsvarene fra Lancashire var langt fra så sterke som dem som ble produsert lokalt i koloniene. Alle mulige brutale metoder ble brukt for å fjerne den lokale produksjonen og vende de asiatiske og afrikanske landene til å bli råvareprodusenter for Vesten. En økonomi basert på utenriksandel plasserte kolonianda i et totalt avhengighetsforhold til de europeiske landene.

Forhandlerne gjorde avtaler utelukkende med eksport for øyet og solgte bare importerte produkter. Avhengigheten ble større med den påtvungne markedsøkonomien.

Handelsbetjeningene som europeerne

salte var i virkeligheten utelukkende til fordel for dem selv og ikke til gjensidig fordel for handelspartnene. Europeerne fastsatte prisene på råvarene og jordbruksproduktene på et svært lavt nivå, mens prisene på de bearbejdede produktene av dem selv ble satt på et høyt nivå. Hele handelsrelasjonen mellom Europa og koloniene hadde karakter av ulikt bytte og utsugning. Derfor ble handelsdelaktelsen i den koloniale æra dominert av to faktorer: europeerne tilegnet seg rikdommen som ble skapt av de innfødte og det ble lagt restriksjoner på koloniene når det gjaldt å utnytte sitt økonomiske potensiale fullt ut.

Europeerne laget også bestemmelser vedrørende det internasjonale handelssystem gjennom internasjonal sjørett, noe som ikke var noe annet enn europeisk lov. De tvang folkene i den tredje verden - som selv ble offer for loven - til å akseptere den. Videre må vi ikke glemme reder- og fraktevirksohelen som tjente stort på koloniene. De største frakteselskapene var britiske og til-egnet seg store for tjenester. De var kjent som igangsettere for industri og handel. Afrikanske bønder hadde absolutt ingen kontroll over fraktutene som ble satt svært høyt. Fraktutene for makkorn fra Liverpool til Vest-Afrika var nær fire ganger så så høyt som for den samme distansen fra Liverpool til New York (5).

Tvangsfordrivingen av den unge og arbeidsføre delen av befolkningen hadde

negativ virkning på alle sider av økonomien, landbruket inkludert, i Afrika. Det er mulig at maproduksjonen i visse områder økte for å skaffe mat til slaveskipene, men i det store og hele var resultatet av slaveriet negativt. I Sentral- og Vest-Afrika - som var kjent for å eksportere mat i det 16de århundre - led under hungersnød i det 19de århundre. Tvangsdrivingen av den unge delen av den arbeidsføre befolkning førte til brudd i jordbruksrutinene og undergravde dermed hele veksten i landbruket.

Kolonialismen var ikke bare et system for utbytting, men i første rekke var den rettet mot plyndring av koloniene og bringe profittene hjem til Europa. Overskuddet som ble produsert av den lokale befolkningen ble sendt utenlands. Dette førte til ødeleggelse av økonomien i de koloniale landene, sult i massomfang og hungersnød, mens overskuddet fra koloniene førte til utvikling og industrialisering av Europa. India er det klassiske eksempelet på et land som ble hindret i økonomisk utvikling og fornyelse. Landet fikk bare erfarer ødeleggelsen av sin tradisjonelle økonomi og sitt samfunn. Den koloniale okkupasjonen har ikke vært noe annet enn en "kronisk katastrofe" de to siste århundrene. Hovedgrunnen til dette var at akkumulert kapital ikke ble reinvestert i landet selv og at landets økonomi ble forandret til å tjene en fremmed nasjons interesser. Slaveriet og gjeldsøket som forsvant

i Europa i det 16de og 17de århundre, gjenoppsto i koloniene. Kolonibeskrerne brukte makt for å frata store deler av befolkningen tilgang til produksjonsmidler. Dette gjorde utbyttingen av folket enda mer intens. Folk ble tvunget til å arbeide på plantasjer til ekstremit lave lønninger. Afrikanske bønder ble tvunget vekk fra sine landsbyer for å arbeide i gruverne.

I Asia ble det lokale, innfødte borgerskapet - som konsumerte lokalt håndverk og andre luksuriøse varer, revet opp med trøtten. Bøndene ble fratatt tilgangen til felles-land ved at den private, individuelle eiendomsretten ble drevt gjennom. Dette skapte et overskudd på arbeid, som igjen førte til et fall i lønningene etterhvert som forsyningene økte.

Plyndringen av koloniene ble faktisk forklart med ord om rascoverlegenhet og den krisne religions overlegenhet. De europeiske kapitalistene forsøkte å undertrykke de lokale kollaboratørene dersom de kunne oppnå mer profitt ved det. Rasdiskriminering, som på den ene siden undertrykte den ikke-hvite arbeidskraften, tjente også til å holde det innfødte borgerskapet vekke fra de mest profitable investeringene. I land med stor innvandring av hvite førtes en annen politikk. I Australia og Canada ble for eksempel en stor grad av statssøtte som inkluderte prisbeskyttelse, statlige kjøpsgarantier og finansiell støtte utvidet til også å beskytte den moderne industrien mot

utenlandsk konkurranse. Men de koloniale landene ble påtvunget "frihandel". Dette gjorde investeringene i moderne industri mindre lønnsomme.

Økonomisk oppbremsing i Afrika

Egypt ble absorbert av Vesten i 1882, noe som forandret økonomien drastisk på lang sikt. Den statssøttede industrialiseringen mislyktes som følge av det vesilige diktatet. De påtvunne relasjonene med Europa førte til at de lokale politiske og sosiale institusjonene brøyt sammen. Egypt er et interessant eksempel fordi det hadde vært bofaste i Nildalen i århundrer (ikke nomader). Den egyptiske herskeren Mohammed Ali forsøkte bevisst å innføre visse økonomiske reformer på 1830-tallet. Egypt vokste og framstilte bomull, lagde glass, papir osv.

En slik politikk sto i direkte motsetning til behovene til de europeiske kapitalistene. De sistnevnte ønsket ikke Egypt som tekstilprodusent, men som eksportør av råbomull.

Den amerikanske borgerkrigen (1861-65) skapte stor etterspørsel etter råbomull. Dette førte til økning i arealene for bomullsdyrking. Med veksten i handelen med Europa fulgte en rask vekst i kapitalimporten fra Vesten. Utenlandske banker ble åpnet og de begynte å låne penger til bønder og handelsmenn. Istedenfor å stå i mot Europa, begynte økonomien nå å bli svært avhengig. En stadig større del av

økonomien ble nå knyttet til produksjon av eksportavlinger. Det ble vanskelig å utvikle uavhengig økonomisk aktivitet. Til forskjell fra Japan, var Egypt ute av stand til å etablere noen barrierer mot den europeiske økonomiske invasjonen. Som en følge av dette minket arealet til matvareproduksjonen mens produksjonen av avlinger for salg (cash crops) økte. På samme tid gikk det nedover med den innenlandske industriproduksjonen fordi den ikke kunne stå i mot den konkurransen fra utlandet. Folk som arbeidet i den industrielle sektor ble tvunget inn i jordbruksproduksjonen. En serie økonomiske avtaler som tok sikte på å betale utenlandsgjeld førte til at imperialistene fikk større kontroll over landets økonomi og politikk. Vi kan også se et interessant eksempel på hvordan europeiske myndigheter hjalp sine forretningsmonopoler. England brukte for eksempel helt åpent statsmakt for å åpne Egypt for engelske kapitalister. Prosessen ble kalt for den anglo-tyrskiske handelsavtale av 1838, som ga britiske varer forrang i de områdene.

Guinea ble kolonisert av franskmennene i det 19de århundre. Guinea hadde mye å tilby Frankrike: gull, diamanter, elfenben, gummi, kaffe og jordbruksprodukter. Etter at koloniseringen var utført, ble det med alle midler gjennomført en utbygging av landets økonomi og arbeidskraft. Franske selvsåper ønsket maksimal profitt fra gummihandelen noe ikke ikke var

mulig gjennom pris-mekanismers aleine. Kolonistyrer innførte kontant-skatt, noe som tvang bondene til å flytte til de indre regioner for å samle gummi for å skaffe kontanter. Men utviklingen av gummiplantasjoner i Malaysia førte til en stopp i Guinea i 1910. Senere begynte franske seilere å dyrke bananer, ananas og andre frukter til eksport. Banan-eksporten vokste fra 260 tonn i 1903 til 52 000 tonn i 1938. Denne veksten ga ikke mer arbeid og innækt til den lokale befolkningen. I stedet tok den landet fra dem. Befolkningen var ikke interessert i arbeid på plantasjonene fordi arbeidsforholdene var berykret. (6)

I Vest-Afrika måtte befolkningen enten produsere for salg eller stille sin arbeidskraft til disposisjon for de hvite (eller begge) for å kunne betale skatt. Skattebyrden førte også til en stor grad av innflytting til byene. Som en følge av at bybefolkningen økte, flyttet mange igjen til naboland for å ta sesongarbeid for å skaffe penger til skattene. Koloniveldet grusomhet førte mange i døden og i en lang periode var det befolkningsmessig stagnasjon i området.

Kongo hadde vært en kilde til store rikdommer for Europa, spesielt for Belgia. Kong Leopold av Belgia tjente mange hundre millioner britiske pund gjennom Kongos naturressurser. Belgias kapitalister trakk også ut store profitter gjennom utnyting av mineralressurser. Kapitalstrømmen til Kongo ut-

gjorde i tidsrommet 1887 til 1953 omlag 5700 millioner pund. Verden av kapitaleksporten utgjorde i samme tidrom 4300 millioner pund. Mer enn en tre-del av den lokale rikdommen som ble produsert i Kongo ble sendt utenlands i form av profitter eller lønn til de hvite.

I Kamerun utgjorde gummi en viktig eksportartikkel. Det var "planiegummi" med en begrenset avkastning og med middels kvalitet. Hele befolkningen i Boko-området (Vest-Afrika) måtte oppgi sine avlinger og begynne med gummisantering. Når planiegummien var opbrukt, måtte innbyggerne ganske enkelt oppgi jorda. I Senegal og Sudan ble det også produsert betydelige mengder gummi. På sitt største var gummiproduksjonen i Vest-Afrika i 1910 anslagsvis 4000 tonn, noe som ga store inntekter til det offentlige kolonistyrer. (7)

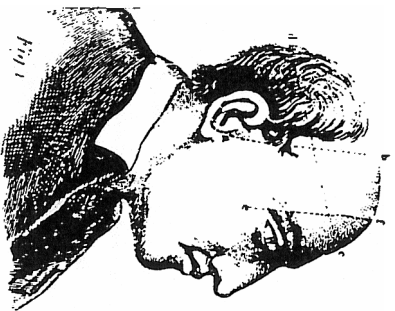
Men gummiplantasjonene i Malaysia produserte bedre gummi til lavere pris. Malaysias andel av verdens gummiproduksjon var i 1910 13%, men i 1913 var den 50%. I mellomtiden sank Vest-Afrikas produksjon raskt og dets andel av verdensproduksjonen var i 1913 sunket til 18%. I Vest-Afrika ble handelsstransaksjonene redusert med 60% og tallrike forretninger med gummi-transport som viktigste inntektskilde måtte stenge. I denne perioden ble ikke bare produksjon av andre eksportvarer neglisert, men også matvareproduksjonen. Som et resultat av dette ble det

hungersnød i Vest-Afrika i 1913-14. Den første verdenskrigen økte skattebyrden på lokalbefolkningen. Det er min mening at byrdene av krigen bidro ytterligere til krisen og førte til mange opprør.

Eksporten av tømmer fra Gabon økte fenomenalt og ble doblet mellom 1910 og 1914. Hovedavakeren var Tyskland som brukte trelasten til å fransulle sigaretter. Eksporten av elfenben var 210 tonn i 1905 og begynte å synke ettersom den systematiske elfanijmassakren førte til et fall i elfenbenforsyningen. Eksporten av gummi nådde høyden på 1950 tonn i 1906. Ødeleggningen av skogene og faller i antall folk som arbeidet idem førte til fall i gummiproduksjonen førte den malayviske gummi var kjent. Fall i prisene etter 1911 satte en stopper for gummi-boomen, og på samme tid førte gjentatte skattekniver til at hungersnøden spredde seg i 1913-14. Den neste hungersnøden i Gabon - i 1924-26 - falt sammen med skog-rusket for å eksportere trelast. Tvangsrekruttering ble gjennomført på vegne av skogelerner som i hovedsak var europeere. Matproduksjon var bannlyst i kystområdene ettersom all arbeidskraft ble brukt i skogen. Dette førte til masse-sult og -død. (8)

Befolkningen i det øvre Ubangi minket med en firedel mellom 1903 og 1911. Bortsett fra nød og sykdom, førte den varige atskillelsen mellom menn og kvinner på grunn av arbeidet

kom. Den årlige importen av ris fra Indonesia til Senegal og andre vestafrikanske land økte til 29 000 tonn mellom 1906 og 1915. To tredjedel av dette gikk til Senegal. Dette var altså den såkalte moderniseringen av landbruket ved avlinger for salg under kolonistyrer. Senegal ble i sannhet innlemmet i den europeiske handel, noe som førte til et fall i den lokale matproduksjon. Bøndene var ute av stand til å produsere hirse og andre landbruksprodukter. De måtte dyrke jordnøtter. Da prisene på de importerte matvarene gikk opp, måtte bøndene bruke nær halvparten av sine inntekter for å skaffe seg importert ris.

i gruvene og på plantasjene til at mennene ble fysisk uslitt og ute av stand til å formere seg. Hungersnød var likevel den viktigste årsaken til nedgangen i befolkningstallet, slik det også ble beskrevet i en offentlig rapport: "De innfødte dør hovedsaklig på grunn av matmangel. Hungersnøden er hovedårsaken til reduksjonen i befolkningen i Kongo. Det alene fører til nedgang i befolkningstallet og ødeleggelsen av kolonien, i mye større grad enn den forferdelige sovesyken og epidemier." (9)

Den eneste produktionsveksten gjaldt jordnøtter og den var begrenset til Senegal. Produktionsveksten skyldtes i all hovedsak økning i dyrkingsarealet, på bekostning av matproduksjo-

nen og landområder under felles utnyttet jord. Jordnøttproduksjonen fulgte bygginga av jernbanen i Senegal. På slutten av det 19de århundre fulgte jordnøtt dyrkinga utbyggingen av jernbanen mellom Dakar og St.Louis. Men den såkalte framgangen manglet en sunn basis ettersom avkastningen ikke var høy og den avtok ettersom kultiveringa fant sted.

Enn videre sank fruktbarheten i jorda og den ble erodert av regn og vind. Tidligere kultivert land ble oppgitt til fordel for nydyrking. Det tidligere tradisjonelle komkammer forsvant. Under koloniherrdømmet i Senegal vokste jordnøttproduksjonen mens matproduksjonen sank. For første gang i landets historie opplevde det en mangel på

Kolonialistene reiv ikke bare bøndene opp med rola, men skapte en situasjon der bøndene måtte arbeide for å betale skatter i tillegg til å tilfredsstille sine grunnleggende behov. I de hvite settler-områdene som f.eks. i Kenya og Rhodesia (Zimbabwe) hindret kolonistyrer utbefolkningen i å dyrke avlinger for salg, slik at deres arbeidskraft sto til disposisjon for de hvite. Dette ble beskrevet slik av en militær-offiser som jobbet i kolonien, Mr. Grogan: "Vi har stjålet landet hans. Nå må vi stjele hans armer. Tvangsarbeid er en følge av vår okkupasjon av landet". (10)

I andre områder, der landet fortsatt eides de afrikanske folkene, tvang koloniherskerne de innfødte til å dyrke for markedet, enen det var lønnsomt eller ikke. Et interessant eksempel er verdt å

nevne her: det franske kolonistyrer i Vest-Afrika forbød Mandja-stammen å jakte slik at de utelukkende engasjerte seg i bomullsdyrking. Til og med tvang ble brukt for å presse et maksimalt overskudd ut av de innfødte. Folket ble tvunget til å gjennomføre "Offentlig arbeid" et visst antall dager i året uten lønn. Dette offentlige arbeidet omfattet slike ting som hus for de hvite myndighetspersonene, veier og hus for hæren osv. Tvangsarbeid ble til og med brukt for å bygge jernbaner og havner. Det skapte altså den infrastrukturen de hvite kapitalistene trengte for å eksportere avirrigene og mineraler. For eksempel ble bøndene i Sierra Leone på slutten av det 19de århundre tvunget til å bygge en jernbane. Det harde arbeidet og de knappe matrasjonene førte døden for tusenvis av mennesker.

I tillegg til dette ble de private kapitalistene støttet av kolonistyrer ved å forsyne dem med tvangsrekruttert arbeidskraft. Slik var det for eksempel i Kenya der tvangsarbeid ble brukt for å holde de hvite settlernes plantasjer gående. Det franske kolonistyrer forsynte også de store lønner-sekskapene i Gabon og Ellenbenkysystem med tvangsrekruttert arbeidskraft. Selv ved bruk av billig tvangsarbeid fant mange hvite settlere virksomheten ulønnsom. Derfor ble det gitt statsstøtte til dem. Dette la grunnlaget for et diskriminerende økonomisk system der afrikanske betalte størstedelen av skattene,

men høstet ingen fordeler av dette. Nær sagt alle fordeler gikk til de hvite settlere. I Algerie var f.eks. barmnedeligheten 39 pr tusen levendefødte blant de hvite settlerne, men 170 pr tusen for de innfødte algerierne som bodde i de samme byene. Det betyr ganske enkelt at offentlige tiltak hadde innrenning mot de hvite settlernes velferd.

I Rhodesia ble jernbåne ført fram til de landområdene til de hvite bønderne. Det ble innført et diskriminerende frakratesystem som innebar at frakt av mais, hveite og andre jordbruksprodukter kostet langt mindre for de hvite bønderne enn for produktene fra de innfødte afrikanerne. Jernbanebyggingen inn i de europeiske seiler-områdene ble finansiert ved statlige bevilgninger, mens finansieringen av jernbanen inn i de afrikanske områdene skjedde gjennom skatter på de lokale produktene. Ny jordbruks teknologi og forskning var forbeholdt de hvite settlerne.

Jordbruksplanter var spredt vidt omkring i Nord-, Øst- og Sør-Afrika. Fortjenestene var helt ut basert på lave lønninger og lange arbeidsdager. Kolonierne stjal landet fra den lokale befolkningen og solgte den videre til de hvite på billigsalg. Kolonistyre i Kenya solgte for eksempel 400 000 mål av den beste landbruksjorda til Lord Delamere for en kvart penny pr mål. Likeens fikk Lord Francis Scott over 1,4 millioner mål land nesten gratis i Kenya. Mange eksempler kunne vært nevnt: i 1926 fikk for ek-

sempel Firestone Gummikompani (USA) kjøpt 1 million mål skog i Liberia for 6 cent pr mål. Selskapet plantet gummitrær og ødela nesten hele skogen i regionen. Den optimale utnyttelsen brakte selskapet opp på en 25. plass blant de største monopolen i USA. (11)

Kolonialismen i Afrika representerer et interessant eksempel på hvor effektivt utenlandske banker tjente til å plyndre det afrikanske folk. Mesteparten av bankjenestene var innrettet på de hvite settlerne. Disse hvite settlerne var ikke interessert i å investere i industrililak, men fant det mer sikkert og profitabelt å sende pengene til Europa og Nord-Amerika. Utenlandske kapitalinvesteringer var begrenset til det som ga rask fortjeneste, heller enn å bygge ut basisindustri og infrastruktur til det beste for lokalbefolkningen. I Nord-Afrika utnyttet utenlandsk kapital naturressurser som fosfater, sink, magnesium, og jern, i Sierra Leone og Liberia utnyttet de gull og diamanter. Men det tjente ikke til å heve levestandarden til lokalbefolkningen. Tvertimot: det brakte sult og nød.

Økonomisk oppbremsing i Asia

Kolonialismens virkninger på folkene i Asia var ytterst skadelig. Plyndringen av Bengal, etter den britiske okkupasjonen og utnyttelsen av den lokale befolkningen der reduserte regionen til en stat av krypende fattigdom. Bøndernes

leie for jorda ble økt, noe som presset dem hardt. Forut for den britiske okkupasjonen hadde portugisere okkupert Goa i 1510. Goa ligger på vestkysten av India. Goa ble plyndret og nær hele befolkningen utradert. Portugisere var ikke i stand til å okkupere større områder i India. Seinerne trengte britiske og nederlandskse handelsmenn inn i India. I 1757 okkuperte britene Bengal eller å ha besatt den bengalske herskeren. Seieren var ledet av det engelske handelselskapet som ble kalt Øst-India-kompaniet. Etter å ha sin okkupasjon var kompaniet utelukkende interessert i handelsmonopol i India og høstet fortjenester gjennom det. Kompaniet kjøpte indiske varer og solgte dem utenlands. Det byttet til seg varer med lette metaller. Men dette var ikke lenge. Kompaniet gikk gradvis over fra salg av indiske varer til å overta hele den indiske økonomi og plyndre landet fullstendig. Rikdommen som var oppsamlet gjennom århundrer skiftet eiere. Etter den britiske okkupasjonen økte bruken av åger-metoder for å utbytte de fattige bønderne og håndverkere. Det offisielle kolonistyre utnyttet støtten fra indiske handelsmenn og pengutlånerne for dette formålet. Et stort antall håndverkere ble gjort til trelker for Øst-India-kompaniet. Håndverkere ble tvunget til å selge produktene sine til priser nær halvparten av det som kunne oppnås på markedet og de ble også tvunget til å selge utelukkende til Kompaniet.

Denne uhyrlige utplyndringen førte til sult og død for millioner av mennesker. I følge et offisielt anslag døde 10 millioner eller en tredjedel av befolkningen i begynnelsen av 1770-tallet. Kolonistyre brukte hungersnøden til å øke sine inntekter siden de hadde monopol på all handel med mat.

Det engelske industriborgerkapet styrket sin økonomiske og politiske posisjon på slutten av det 18de århundrede som følge av den raske utviklingen på industriektoren. Denne nye perioden i den engelske kapitalismens historie brakte industriborgerkapet fram i lederposisjon. Det førte til en forandring også når det gjaldt den koloniale utbytting av India. Øst-India-kompaniet som representerte interesse til handelsfolk og pengutlånerne osv ønsket å beholde India som kilde for billige varer. Men det voksende industriborgerkapet ønsket å forandre India til et marked for engelske industrivarer og som en råvarekilde for engelsk industri. Dette fikk katastrofale følger for det indiske folk. I 1794 importerte India bomullsvarer verdt 156 pund fra Storbritannia. Tjuen år senere, i 1813, var importen økt til en verdi av nær 109 000 pund. Karl Marx skrev at "importen fra Storbritannia til India økte 500 ganger mellom 1818 og 1836". Han la til at eksporten av engelsk musselin til India knapt nådde 1 million yards i 1824, mens den i 1837 kom opp i 64 millioner yards. (12)

På midten av det 19de århundre var

India - som i århundrer hadde eksportert bomullsvarer, glass og metall til Europa - forandret til å være en importør av de samme varene. Det førte til ruin for håndverkene. Den gamle håndverksproduksjonen ble ødelagt uten at nye produksjonsformer kom til (13). For å beskytte sin egen industri innførte engelskmennene avgifter på opp til 70-80% av vareverdien på indiske varer. I enkelte tilfeller kom avgiftene opp i 400-500%. På samme tid kunne engelskproduserte varer innføres i India nærmest avgiftsritt. (14)

Ødeleggelsen av håndverksproduksjonen førte til deindustriisering av India. Det vil si at den industriavhengige andelen av nasjonalinntektene sank og det samme gjaldt andelen av befolkningen som var avhengig av industrien. Flesteparten av dem som ble kastet ut av industriproduksjonen ble tvunget til å livnære seg av jordbruk. Befolkningen som var avhengig av jordbruket økte. For å opprettholde levestandarden trengtes det massive investeringer på jordbrukssektoren. Men slike investeringer ble ikke foretatt. Noen irrigasjonslegg ble bygget, men de var små og var spesielt utformet for å stimulere veksten i avlinger for eksport. Det økte kolonistyrer inntekter. Indiske bønder fikk ingen fordeler av det, men det brakte med seg nye sykdommer som malaria og billharzia fordi irrigasjonsanleggene ikke tok hensyn til vannavløp (for naturlig vann, stengte irrigasjons-systemer og

saltinnhold i vannet. Slike investeringer øke den utenlandske kapitalens grep og undergrov den lokale økonomien.

Den engelske land-politikken i India hadde et formål for øyet: maksimale inntekter. I sør og vest støttet de et statlig leilendingssystem (Ryotwari land system). I Punjab og Sentral-India støttet de Mahalwari-systemet som gikk ut på at landet ble privat eid for dyrkerne, men skatt ble innsamlet av landsbyboerne samlet. I Bengal, Bihar og Orissa ble det gjennomført permanent kolonisering. Gjennom dette ble landet gitt til det tidligere skatteinkravene (Zamindarer), mens bøndernes nedarylte rettigheter til jorda ble eliminert. De ble gjort til leilendinger. Hovedresultatet av innføringen av Zamindari-systemet var at bønderne mistet sine rettigheter til jorda og ble leilendinger. Det førte også til store inntekter for kolonistyrer (15).

Jule, kull, plantasje, osv var de eneste mdeme industrier som de engelske kapitalistene fant det profiabelt å etablere i India. Kullproduksjonen hang sammen med byggingen av jernbaner. Kullproduksjon og bygging av jernbaner hang sammen med engelskmenenes behov for å frakte råvarer og hadde ikke noe å gjøre med videreutvikling av landets økonomi. Mye viktigere var utviklingen bomullsindustrien, som hadde de nødvendige råvarer, fagarbeidere og store markeder. Men den fikk ikke en rask økning i et-

terspørselen fordi den ikke var beskyttet og på grunn av masseløsheten. En annen viktig industri var jule, som ble grunnlagt med engelsk kapital. Bengalske vevere hadde hatt monopol på juleproduksjon opp til det 19de århundre. Etter koloniseringen ble råjule eksportert til Storbritannia. Dette ødela den lokale jule-industrien i Bengal. Krimkrigen stanset den produksjonen av russisk hamp som var julens viktigste konkurrent. Dette førte til økning i etterspørselen etter jule ved midten av 1800-tallet. Dette stimulerte igjen byggingen av jule-fabrikker i India (16).

Kommersiell landbruk ble gjennomført utelukkende med eksport for øyet.

Siden bønderne ikke hadde noen direkte kontakt med verdensmarkedet, fungerte handelsfolk og landeierne som mellommenn. Dermed ble størsteparten av produksjonen fraatt bonden ikke i form av varer, men som leie eller renter på lån. Det var gjennom landeiere og handelsfolk at bøndernes produkter ble varer. Matproduksjonen gikk tilbake under kolonistyrer. Vekten ble lagt på eksport av landbruksprodukter, mens man så bort fra nødvendig innsats for å irrigere og gjøre jorda fruktbar. Dette førte til uttømming av jorda.

Jernbanebyggingen i India var et hovedområde for investeringer av engelsk kapital. Det var et profiabelt

område. Den førte også britiske varer til de indre deler av India. Jernbanen stimulerte eksport av landbruksprodukter og råvarer. Forskjellige deler av India ble nå i hovedsak områder med ensidig produksjon. I mosening til utviklingen i Storbritania og senere i USA, ble det ikke utviklet noen jernbaneindustri i India under kolonistyre. India ble tvunget til å følge en "fri"-handelspolitikk som tvang dem til å anskaffe jernbanemateriell fra Storbritania. Det ble ikke gjort noen forsøk på å tilføre kunnskap til de indiske arbeidere og alle offisielle stillinger ble besatt av hvite. Engelske kapitalister hadde fullstendig eiendomsrett til alle transportmidler. (17).

India ble i sannhet omskapt til et område for kapitalinvesteringer, et marked for engelske produkter og en eksportør av råvarer. Til tross for eksport av engelsk kapital og bygging av mange industrier, forble India et land med en håndverksindustri i oppløsning og med en svært sakte utvikling av ny industri. I jordbruket ble de føydale og halv-føydale forholdene opprettholdt. Fattigdommen og antall bønder uten jord økte gjennom den intensive føydale og koloniale utbyttingen. Utviklingen førte til at klassemotsæiningen ble satt på spissen i landsbygda.

De føydale forholdene i landbruket hindret etableringen av et lokalt marked for industriene. Utviklingen av moderne industri ble underminert så lenge den koloniale utbyttingen og det

halvføydale og slavarbeidsbaserte systemet bestod.

Kolonialismen ødela det økonomiske liv på landsbygda ved å bryte opp de gamle økonomiske mønstrene og ved å tvinge gjennom produksjon for eksport. Det styrket grunnlaget for de før-kapitalistiske utbyttingsforholdene. Ved å tvinge bondene til å dyrke for salg og ved å øke skatleggingen på jord ble det skapt eiendomsløshet og fattigdom i stort omfang. India ble gjort til et marked for engelske produkter og sammen med ødeleggelsen av håndverksindustrien på landsbygda skapte dette en enorm mengde fattige arbeidsløse.

I tillegg fortsatte ekporten av mat-spesiell hvete - fra det sultremete India. På midre enn et halvt århundre økte hvete-eksporten 43 ganger (18).. Dette skyldte til og med mens landarealet under kultivering stagnerte og mens avlingene falt med 64% mellom 1841 og 1891 (19). Denne maktsporet som kolonistyre gjennomførte, ga et direkte bidrag til den fysiske tilinnetgjøringen av millioner av mennesker.

India ble i det 19de århundre en hovedeksportør av råbomull, ris, hvete, te, opium og jute. Handelen som besto av primærvarer økte med åpningen av Suez-kanalen og med utviklingen av dampskip. I 1890 utgjorde disse avlingene 60% av Indias eksport. Her kunne det være interessant å se nærmere på hungersnøden i India under kolonistyre. Den offisielle Hun-

gersnød-kommisjonen som undersøkte hungersnøden i Bengal i 1943 rapporterte at nær 1,5 millioner mennesker var døde. Kommisjonen kunne ikke overse realitetene og konkluderte med at hovedårsaken var en fatal mangel på mat. Ris utgjorde hoveddelen av ernæringsgrunnlaget, men hvete ble også brukt i betydelig grad. Det ble nesten ikke dyrket hvete i Bengal og det ble derfor importert fra de omkringliggende statene. Kolonistyre forbød importen til Bengal av korn i alminnelighet og ris spesielt, dette resulterte i at prisene nådde et nivå langt utover det fattige kunne greie. Dette økte spekulasjonen i korn og kolonistene, handelsfolkene og føydalistene tjente på bekostning av millioner av liv.

Nederland etablerte i det 17de århundre et monopol i krydder-handelen. De forsøkte å kontrollere produksjonen. Kryddertrær ble brennt i et forsøk på å holde prisene oppe. For å møte et stigende eksport-behov ble dyrkingen av sukker, indigo og kaffe økt. Eksporten av avlingene ble monopolisert av Det nederlandske handelselskap, (Nederland Trading Company). Bondene ble skattlagt opptil 40% til 50% på verdien av avlingene deres. Den raske økningen i avlingene for eksport førte til at en tredjedel av jorda som før ble brukt til matproduksjon for lokalt forbruk, forsvant.

På grunn av dette opplevde landet for første gang en mangel på ris. Det skyldte en forringelse av ernæringen til

folket og og som et resultat opplevde Indonesia i 1840 hungersnød. Epidemiene som fulgte hungersnøden spredde seg vidt og drepte mange hundre tusen mennesker. Da eksporten av sukker og kaffe avtok, økte eksporten av andre landbruksvarer som te, palmeolje, kokos, og tobakk. Handelen var ikke begrenset til landbruksprodukter, men omfattet også tinn, olje og andre mineraler. En betydelig del av overskuddet ble trukket ut av Indonesia. Det ble sugd ut for å utvikle industrien i Nederland, ikke i Indonesia.

Økonomisk oppbrensning i Latin-Amerika

Den europeiske invasjonen spredde seg og ødela grunnlaget for den indianske sivilisasjonen. Gruvedriften hadde sørgelige konsekvenser. Den krevde lang forflytning av folk og forrykket landbruksmannene. Den tok også utallige liv gjennom tvangsarbeid og ødela også det kollektive landbruksystem. De unge og sterke indianerne ble tvunget til å arbeide i gruvene og måtte av den grunn forlate arbeid i sitt eget landbruk. De spanske innutengerne ødela dyrkingen av mais, bønner og søtpoteter. De store irrigasjonsanleggene ble ødelagt. Et raskt fall i den indianske befolkningstallet var den umiddelbare konsekvensen av den koloniale okkupasjonen. Den førte også med seg en endring i deres samfunn og kultur. I Mexico falt den indianske befolkningen fra 11 millioner i starten av inva-

sjonen i 1519, til 1,5 millioner i 1650. De uutholdelige skattene førte til at befolkningen ga opp landet sitt og flyttet til fjellområder med skinn jord. Europeerne brakte med seg mange virus-sykdommer slik som kuma, spedalskhet, gul feber og forskjellige lunge og kjønssykdommer. Indianerne døde som fluer. Kroppen deres hadde ikke utviklet noe forsvar mot de nye sykdommene. Darey Ribeiro, en brasiliansk antropolog, har anslått at mer enn halvparten av befolkningen i Latin-Amerika døde gjennom smitten fra den første kontakten med europeerne.

Det økonomiske livet i koloniregimet i Latin-America var dominert av gull- og sølv-utvinning gjennom det 16de århundre. Etter plyndringen av Aztec og Inca samfunnene var det sølvgruveene i Peru og Mexico som ble bestemmende for det sosiale og økonomiske livet i koloniene og for deres forhold til Europa. Utvinningen økte ellersom etterspørselen økte i Europa. Gruvedriften førte med seg en sosial struktur basert på ulikhet. En liten gruppe spanjoler befant seg på toppen og på bunnen var det en stor gruppe fattige og slaver. Utvinningen utgjorde en viktig del av kolonialekonomien. I mange latin-amerikanske land vokste byer fram for å forsyne gruvearbeiderne med mat og klær. Hvete- og annen matproduksjon ble økt for å møte etterspørselen fra de nye immigrantere. Denne produksjonen var eid av spanjolerne.

Arbeidet ble utført av slaver. Landområdene, som tidligere var store og billige, ble nå stadig dyrere. Inntengene kasset ut indianerne fra deres almenninger. (20)

Strømmen av gull og sølv fra Latin-Amerika til Spania (og fra Spania til Vest-Europa), brakte store rikdommer til Europa etter 1530. Sølvgruveene i Potosi (Bolivia) og Zacatecas (Mexico) fikk fart i det europeiske markedet og eksporten fra Latin-Amerika økte mellom 1530 og 1660 til 185 000 kilo gull og 16 000 000 kg sølv. Denne sølvmengden var tre ganger så stor som Europas totale sølvreserve. (21) Spania fikk store rikdommer fra de latin-amerikanske koloniene, men rikdommene ble ikke værende i Spania. Det var som om Spania meket kua, mens andre drakk melken. Spanias kreditorer, engelskmennene, franskmennene og nederlenderne, tok systematisk rikdommen som ble plyndret fra Latin-Amerika. Spanske kapitalister ble renensister og investerte ikke i den industrielle sektoren innenfor Spania. Etter Spanias militære nederlag i Europa ble landet tvunget til å underlegge en handelsavtale som ga engelske og franske kapitalister innrømmelser og ga dermed fordeler til de utenlandske kapitalistene. Dette resulterte i at det hvert år gikk nesten tusen skipstaster med utenlands-produserte varer til Spania.

I Brasil sto sukker, ikke sølv, i brennpunktet under kolonistyrer. Pro-

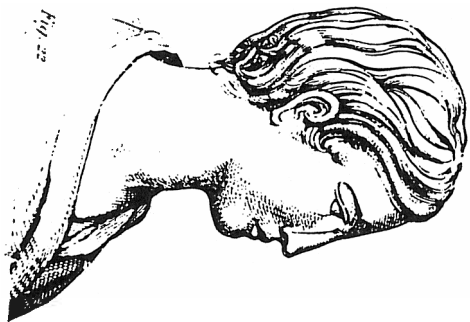
duksjonen ble utført av slaver. Portugal utvidet sukkerør-planasjene i det nord-østlige Brasil. Portugal fikk store fortjenester ved sin slaveeierne sukkerproduksjon. Sukkerproduksjonen ble konsentrert i hendene på noen få europeere. Under kolonistyrer var Brasil svært avhengig av slaveimport. Kapital ble bare investert i eksport-avlinger og all teknologi ble importert fra Vest-Europa. Eksportørens interesser dominerte under slike forhold og noen sunn økonomisk utvikling fant ikke sted. Isteden ble den innfødte befolkningens sosio-økonomiske liv ødelagt. Rikdommen som ble dratt ut av Brasil fant sin vei til Brasil.

I de tre hundre-årene etter okkupasjonen av Potosi (Bolivia) ble mer enn 8 millioner mennesker drept for europeernes rikdoms skyld. De innfødte indianerne - kvinner og barn inkludert - ble tvangsflyttet fra sine lokalsamfunn til Cerro. Sju av ti som ble sendt på arbeid, kom aldri tilbake. Potosigruveene fikk navnet "Gapet til helvete". De innfødte så på gruvearbeidet som en kjempemessig dødsleir. Ettersom arbeidskraften ble drept gjennom tvangsarbeid, ble behovet for arbeidshender på sukker-planasjene og i gruveene stadig større. De landområdene som var kjent for rikelig matproduksjon ble omgjort til sukker-planasjer. Det førte til at Brasil ble importør av mat. Denne utviklingen førte til sult i masseomfang. I begynnelsen av 1870-årene økte sukkereksporten og produk-

sjonsstyrer ble modernisert. Mens sulten og nøden i området økte også. (22)

På Kuba ble det beste skogområdet lagt under sukkerproduksjon under kolonistyrer. Skogene i landet ble ødelagt, mens tømmer på samme tid ble importert fra USA. Sukkerørproduksjonen ødela ikke bare skogene, men den eroderte også jordas fruktbarehet. Jorda ble utøret og dette økte jorderosjonen. Kuba ble verdens første eksportør av sukker i 1920 da prisen på sukker var så høy som \$ 0,22 pr pund. Men i 1921 falt prisen til \$ 0,04. Dette førte til konkurs for mange sukker-fabrikker og under disse forholdene kjøpte nord-amerikansk kapital opp mange fabrikker på Kuba. Under depresjonen i 1929 sank prisen på Kubas sukker til under \$ 0,01 pr pund. Som en følge av dette, sank eksporten av sukker fra Kuba med 75% mellom 1929 og 1932. Kuba kritiserte sukkerprisen i 1932. Resultatet var at USA reduserte innkjøpet til 2 millioner sekker sukker, mens den tidligere hadde vært 5 millioner. Dette førte til en akutt krise på Kuba. Økonomien ble lammet hardt ettersom sukker utgjorde to tredeler av Kubas eksport. Konsentrasjonen om et eneste produkt gjorde Kubas økonomi labil og avhengig av andre land.

Det vil være riktig å si at utviklingen i Europa formet økonomien i de latin-amerikanske landene. Den raske

utviklingen i Europa la grunnlaget for et økende marked for råvarer og landbruksprodukter fra Latin-Amerika. I det store og hele tror jeg at det europeiske markedet var bestemmende for hva som skulle produseres i Latin-Amerika. Den økende etterspørselen etter sukker, kaffe, bomull osv tvang landene til å produsere dette hovedsakelig for det utenlandske markedet. Eksporten av disse varene førte helt klart til fordeler for enkelte, men det gjorde landet svært avhengig av de varierende prisene på verdensmarkedet. De fleste landene ble produsenter av enkeltprodukter og råvarer.

Nesten hele den innfødte befolkningen på Haiti ble drept for gulllets skyld.

I følge enkelte forskjellige anslag var befolkningen i 1514 på Haiti mer enn to millioner. Etter okkupasjonen fantes det bare 13-14 tusen overlevende. I Las Casas ble to millioner mennesker drept i forbindelse med spanjolens gulljakt. Dette er en utrygkelig side av kolonialismens historie: den forferdelige utryddelsesmaskinen, mordene og torturen og selvmordene som mange hundre tusen av befolkningen begikk som følge av de utallige forholdene. Få år etter oppdagelsen av Amerika sto Columbus selv i spissen for en militær-aksjon rettet mot de innfødte på Haiti. Mer enn fem hundre innfødte ble tatt til fange og sendt til Spania. Disse folkene ble solgt som

slaver i Spania og fikk en miserabel død

Utviklinga av en lokal kapitalistklasse ble - etter uavhengigheten - hindret av dominansen til den utenlandske kapitalen. Kapitalistklassen som vokste fram under dominansen fra den utenlandske kapitalen, var svært avhengig av statlig og utenlandsk kapital og teknologi. Selv markedsføring av sine egne produkter måtte de basere på utenlandske monopoler. Den innenlandske kapitalen utviklet ikke noen uavhengig teknologisk eller vitenskapelig forskning eller forretningspraksis som kunne ha gitt den kraften til å organisere en uavhengig utvikling. Som et resultat av dette ble den nasjonale kapitalen ute av stand til å konkurrere med utenlandsk kapital. Den inviterte isteden utenlandsk kapital og teknologi. Folkemassene i Latin-Amerika var for fattige til å utgjøre noe voksende marked. Som et resultat av det gikk de rike i kompaniskap med den herskende klassen om å produsere utelukkende for eksport. De enorme forskjellene genererte i sannhet utenlandsk dominans over marked, kapital og teknologi.

Utviklingen i Europa

Plyndringen av koloniene var en viktig del av den enkle akkumuleringen av kapital for det europeiske borgerskapet. Akkumulasjonen brakte nytt liv til det fattige og kriseramete Europa og ga det en dominerende posisjon. Ernest

Mandel har skrevet: "verdien av gull og sølv som ble fraktet fra Latin-Amerika opp til 1660, av byttet som ble trukket ut av Indonesia av nederlenderne mellom 1650 og 1780 og gevinst fra slavehandelen og engelskmenenes plyndring av India, var enorm. Den totale rikdommen som europeerne plyndret fra koloniene oversteg kapitalen som investert i alle europeiske foretak." Mandel la til at denne enorme kapitalen skapte et gunstig klima for investeringer i Europa. Den fyrte opp under "gründer-ånden" og finansierte store deler av den industrielle utviklingen og nye teknologiske framskritt, som i sin tur la et sterkt fundament for den industrielle revolusjon i Europa. (23)

Den industrielle utviklingen i Europa førte videre til et sterkt behov for store mengder råvarer til lave priser. Det voksende utenlandske markedet oppmuntret USA til å grunnlegge bomullsplantasjer i stor skala som var basert på utbytting av svarte slaver. Slavene ble levert av de europeiske slavehandlere som jaktet på dem i Afrika. Den billige amerikanske bomullen ble levert til tekstilfabrikkene i Europa som framstilte de ferdige varene. En del av bomullsvarene gikk til europeisk konsumpsjon, resten ble eksportert til koloniene. De billige ferdigvarene oversvømmet koloniene og brakte med seg ruin i masseomfang til de lokale produsentene. Slik ble den såkalte frie konkurransen etablert. Vi må også

legge merke til hvordan europeiske myndigheter beskyttet sine industrier mot utenlandsk konkurranse. Storbritannia sto for eksempel foran en voksende konkurranse fra Tyskland, USA og Japan. Myndighetenes reaksjon på dette var å etablere barrierer mot utenlandsk konkurranse. Japan eksporterte klesvarer til Øst-Afrika. Denne eksporten økte fra ca 25 millioner yards i 1927 til 63 millioner yards i 1933. Engelsemennenes svar på dette var å innføre store avgifter på alle japanske varer som ble importert til engelske kolonier i Afrika. Dette betød at afrikanerne måtte betale høyere priser på sine importvarer, siden de engelske klesvarene var mye dyrere. De belgiske myndighetene vedtok en lov som sikret at frakten til og fra de belgiske koloniene i hovedsak foregikk med de belgiske rederiene. Franskmennene innførte høye avgifter på jordnøtter som ble fraktet til Frankrike på utenlandske skip.

I sin veldokumenterte bok om slaveriet og kapitalismen har Eric Williams pekt på de tallrike fordelene som Storbritannia oppnådde gjennom handelen og eksporten av slaver. Han viste også at personer som David og Alexander Barclay, som var engasjert i slaverhandelen i 1756, tjente store penger. Med denne enorme profitten som grunnlag etablerte de senere Barclay's bank. Det fins andre eksempler på at slaverhandelen gjorde enkelte rike over natta: Lloyds var en liten restaurantier og ble verdens største bank (og forsikrings-

monopol etter å ha profittert på slaverhandelen. USAs økonomiske utvikling opp til midten av det 19de århundre var i hovedsak basert på eksport av varer, der hoveddelen var produsert av slaverarbeid. Bomullen produsert ved slaverarbeid utgjorde i 1830 halvparten av verdien av all eksport fra USA.

Den europeiske befolkningen var 75 millioner i 1600. Av disse bodde bare 3,5 millioner i de store byene. Den gjennomsnittlige levealder var 23-25 år. Nesen 30% av alle barn døde ved fødselen. Kornprodukter utgjorde hovedtøden. Mens de rike åt brød, overlevde de fattige på grove supper, hirse og havre. Fattigdommen var utbredt. I en slik situasjon betyr avlingssvikt sult og død i masseomfang. Byene var omgitt av et stort anall fattige folk. Kapitalen kom så fra koloniene og slaverhandelen økte investeringene på landbrukssektoren. Den hurtige veksten i industrien i Storbritannia lettet trykket på jordbruket og i 1846 utgjorde arbeidstyrken i landbruket bare 25%. Resten var sugd opp av industri og handel. (24)

Engelsk beskrev det slik: "Gullet og sølvet fra Latin-Amerika trengte gjennom Europa som essende syre. Det trengte inn i hver pore i Europas døende feodalisme, til fordel for den voksende handelskapitalismen. Gruveveentreperørene omskapte indianerne og de svarte slaverne til et fruktbart eksportproletariat i den europeiske økonomi. Det romeriske slaveriet ble gjen-

skapt i en annen verden: på bekostning av indianerne i Latin-Amerika og svarte tatt til fange i Afrika for å slite i Brasil". Koloniskatten representerte enkel kapitalakkumulasjon til utvikling av kapitalismen i Europa. Karl Marx sa det slik: "Oppdagelsen av gullet og sølvet i Amerika, utnyttelsen, slaveriet og begrennelsen av de innfødte i gruvene, starten på erobringen og tappingen av Øst-India, omdanningen av Afrika til et område for kommersiell jakt på mørkhudede, signaliserte alt sammen starten på den kapitalistiske produksjonen. Disse idylliske framgangsmåtene er hovedårsaken til den enkle akkumulasjon." (25)

Konklusjon

Ved systematisk å trekke ut fruktene av merarbeidet hindret kolonialismen enhver form for lokal akkumulasjon av kapital hos kolonifolkene. Den ekstrene elendigheten og de lave inntektene blant folk utgjorde en effektiv hindring for tekniske forbedringer. Folkets leve-måte - kunst og håndverk ble ødelagt og det fantes likevel ingen moderne industri til å erstatte dette. Koloniene hadde god kontakt med Vestens avanserte vitenskap og teknologi, men forble likevel i en tilstand av tilbakehenghet. Jernbanene i koloniene styrket utbyggingen ytterligere. De økte den imperialistiske landene dominans over koloniøkonomien. De beste landområdene ble brukt til avlinger bestemt for markedet. Dette økte skatteinngangen og økte

pengetilførselen og landeierens virksomhet overfor de fattige bønderne. På grunn av høy eiendomsrett og dertilgjenglige avlinger måtte bønderne låne penger. Utåen av penger var mer profittabel enn å investere i industri. Kolonialismens utbygging fratøvet også folket deres tradisjonelle ferdigheter og økte analfabetismen.

Kolonimyndighetene la størst vekt på eksporten av markedsavlinger og det underinnerte matriproduksjonen for det innenlandske markedet.

Denne politikken har ofte blitt ført videre av myndighetene i de land i den tredje verden som har kvittet seg med kolonialismen. Arbeidskraftens flytting til gruver og plantasjoner har ført til økologisk katastrofe i enkelte områder i den tredje verden. Grunnlaget for dette ble lagt i kolonitida og fortsetter ulikkeligvis også i dag. Ellersom mennene og de unge lot kvinnene og de gamle være igjen, sank fruktbareheten i jorda og landbruket ble neglisjert. Videre ble kolonistyrers utstyr brukt til å supplere virksomheten til de utenlandske kapitalistene. Da hovedeksporten fra Vest-Afrika var "vill" gummi, forsikret f.eks. kolonimyndighetene at afrikanerne fikk samlet det inn og levert det til skatteoppkreverne eller handelsfolkene. Arbeiderne ble senere - i denne perioden med plantasjoner i stor skala - tvunget til å arbeide i plantasjoner og gruver. Dette avbrøt deres tradisjonelle økonomi.

Det var de utenlandske kapitalistene

som tilegnet seg overskuddet og lok avgjørelsen angående økonomien i de koloniale landene. I de europeiske land konsumerte borgerskapet overskuddet eller investerte i sitt eget land. Dette økte i sin tur etterspørselen og videre investeringer. Slik var det ikke i koloniene. Selv den lokale etterspørselen ble tilfredsstillt av import fra Europa. Av den grunn stimulerer det ikke lokale investeringer. Resultatet var bare nedgang og sult i masseomfang. Store deler av overskuddet ble sendt til det såkalte moderlandet. Den indiske økonomen A.K. Bagchi har

beregnet kapital-lappingen fra India under det engelske kolonistyre var 5 til 6% av landets ressurser, mens Storbritannia i samme periode investerte 7 til 8% av Storbritannias bruttonasjonalprodukt i dens industriutvikling i den samme perioden.

De imperialistiske landenes plyndring ødela den sosio-økonomiske utviklingen i koloniene. Vi kan se at hvilken rolle engelsk videnkap og teknologi spilte i USA og Canada på den ene siden, mens man isteden forsynte Kinas folk med opium og påtvang folkene i Sør-Asia og Afrika gruve- og plantasje drift. Derfor får de historiske sannheter meg til å konkludere med at kolonialismen produserte arbeidsløshet, sult, hungersnød og tilbakeliggenhet i masseomfang.

Referanser:

- (1) Bagchi, A.K. *The political economy of underdevelopment*. New Delhi, Cambridge University Press : 1982.
- (2) Ansley, Vera. *The economic development of India*. London. Longman Green & Co : 1952. (p.9)
- (3) Moreland, H.W. *India at the death of Akber*. London : 1920.
- (4) Siddiqui, Kalim. "Fattigdommens historiske røtter". I *Klassekampen*, 14. og 15. mars 1989.
- (5) Rodney, Walter. *How Europe underdeveloped Africa*. (p.166-180). Harvard Press, London : 1972.
- (6) Suret-Canale, Jean. *French colonialism in tropical Africa 1900-1945*. C. Hirst, London : 1971.
- (7) Suret-Canale. *Ibid.*
- (8) Glantz, Michael H. *Drought and hunger in Africa*. Cambridge University Press, London : 1987.
- (9) Report by Major sargos to Governor general of France Equatorial Africa, 31st October 1919 (sitert i Suret-Canale, p 37).
- (10) Sittert i Rodney, Walter, p.180.
- (11) Rodney, Walter. *Ibid.*
- (12) Marx, Karl. "The British rule in India." I: *Marx and Engels collected Works*, vol.12, p.128. Progress Publishers, Moscow : 1971.
- (13) Dutt, R.P. *India today*. Printed in Great Britain. Richard Clay and Company Ltd.: 1940
- (14) Bagchi, A.K. *Ibid.*
- (15) Thorne, Daniel. *Agrarian pro-*

spects in India. Delhi University Press, Delhi : 1956.

(16) Siddiqui, Kalim. "Historical roots of mass poverty in India".

- (17) *Ibid.*
- (18) Narain, Brij. *India's economic life present and past*. (p.436) Ullar Chand & Sons. Lahore : 1929.
- (19) Siddiqui, Kalim. "Er handel hjelp for folk i U-land?". *Bergens Tidende*, Bergen, 12/12-1988
- (20) Frank, Andre Gunnar. *Capitalism and underdevelopment in Latin*

America. Monthly Review Press (New York): 1969.

(21) Galeano, Eduardo. *Open veins of Latin America*. Monthly Review Press (New York): 1973

- (22) *Ibid.*
- (23) Mandel, Ernest. *Marxist economic theory*. Vol. 2 (p. 443-444). Monthly Review Press, New York.
- (24) Baran, Paul. *The Political economy of growth*. Monthly Review Press, New York: 1960
- (25) Marx, Karl. *Capital* Vol.1, p 751. Progress Publisher, Moscow: : 1971.

